

regulations 2011: impact assessment. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gov.uk/government/publications/the-police-act-1996-equipment-regulations-2011-and-the-police-act-1996-services-regulations-2011-impact-assessment>

4. Закон Сполученого Королівства «Про поліцію» від 1996 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/UK.pdf>

5. Закон Португальської республіки «Про організацію поліції публічної безпеки» від 2007 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/port_09.pdf

Воробець Христина Олегівна
курсант 3-го курсу факультету
економіко-правової безпеки

Науковий керівник:

Біліченко Валерій Віталійович
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА ЗА ДОПОМОГОЮ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

Сучасний стан захисту прав, свобод і законних інтересів громадян від протиправних посягань характеризується як незадовільний. Питання самозахисту громадян від протиправних посягань потребують поглибленого вивчення, особливо в частині характеристики умов правомірності застосування вогнепальної зброї при затриманні правопорушника. Застосування вогнепальної зброї працівниками правоохоронних органів свідчить про недостатній рівень їх професійної та психологічної підготовки, незнання тактики і застосування прийомів при затриманні та перевищення повноважень в умовах необхідної оборони та крайньої необхідності. [1].

Сучасна криміногенна ситуація, що має місце в Україні є загрозливою, ризиковою і небезпечною не лише для її державних інститутів але й для всього населення країни [2]. Україна за рівнем безпеки знаходиться за межами 36-ти країн Світу. Чинне законодавство України за останні роки передбачило правові норми, дотримання яких покликано суттєво зменшити загальний рівень злочинності та окремі її види. Разом з тим правовий нігілізм населення, недостатня ефективність діяльності правоохоронних органів, які перебувають у стані постійних «реформ», «сприяють» зростанню кількості правопорушень та підвищенню їх суспільної небезпеки. Примусовий і добровільний професіоналіз із цих органів створюють загрози і небезпеку для населення України. Грома-

дяни України в окремих випадках протидіють правопорушникам на «свій розсуд», ризикуючи при цьому своїм здоров'ям та життям.

В сучасному законодавстві відсутнє чітке визначення критеріїв самозахисту. Часто, захищаючи себе, особа стає обвинуваченою. Це відбувається у тих випадках, коли нападник або гине, або отримує тяжкі тілесні пошкодження [4]. Тим більше, що ч. 2 ст. 27 Конституції України передбачає, що «кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» [5].

Сучасний стан правового забезпечення безпеки має наступні складові елементи:

- 1) загальність (діяльність обов'язкова для всіх);
- 2) суб'єктне спрямування;
- 3) ситуаційність - проміжок часу відсутності ризиків і небезпек та ймовірності виникнення ситуацій і загроз в майбутньому;
- 4) функціональність - для органів влади;
- 5) цілепокладання - як основа існування суспільства;
- 6) наочність - коли відсутні загрози і небезпеки (для них властиві час і місце) [4, с. 178]

Забезпечення безпеки особи - це одна із основних функцій діяльності спеціально уповноважених на те органів і посадових осіб, скерована на виконання зовнішніх і внутрішніх організаційних завдань і функцій, які повинні забезпечити її всебічну особисту та майнову недоторканість [3, с. 10]. Відповідно до п. 5 ст. 46 Закону України «Про національну поліцію», поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій. В минулому одним із попереджувальних заходів працівника міліції при затриманні правопорушника було право на оголення вогнепальної зброї та приведення її у готовність за умови, якщо в обстановці, яка склалася, можуть виникнути обставини для її застосування [5, с. 70].

Крім права на оголення вогнепальної зброї та приведення її у готовність працівник міліції при затриманні правопорушника залежно від ситуації мав право зробити попереджувальний постріл. Вказана міра попереджувального заходу припинення протиправних дій правопорушником залишається, на наш погляд, актуальною, а її застосування не суперечить вимогам ст. 3 Конституції України про те, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [2]. Правовою основою застосування вогнепальної зброї для працівників правоохоронних органів є також стан необхідної оборони (ст. 36 Кримінального кодексу України) та крайньої необхідності (ст. 39 КК України) [1], при захисті прав, свобод і законних інтересів громадян, держави, власного життя та інше.

Використання вогнепальної зброї при затриманні правопорушника в умовах необхідної оборони повинно завжди передбачати наявну ступінь суспільної небезпеки. Наявність посягання передбачає безпосередню, на відміну

від уявної, реальну загрозу виконання протиправних дій в межах певного часу. В особи, яка захищається не повинно бути ніяких сумнівів у неминучості і реальності протиправного посягання. Посягання залишається наявним, навіть якщо на деякий час воно припинено, але є небезпека, що посягання може розпочатися знову. Право на необхідну оборону завершується з моменту вчинення протиправних дій посягаючим. Важливою ознакою правомірності необхідної оборони є дійсність посягання. Дійсність протиправного посягання повинна бути об'єктивно реальною а не уявною. Про уявний зміст оборони мова йде у ст. 37 КК України. Законодавець під уявною обороною визнає «...дії, пов'язані із заподіянням шкоди за таких обставин, коли реального суспільно небезпечного посягання не було, і особа, не- правильно оцінюючи дії потерпілого, лише помилково припускала наявність такого посягання» [3].

Дії працівників сучасних правоохоронних органів не завжди є своєчасними і відповідними, особливо при застосуванні вогнепальної зброї, що призводить до порушення умов правомірності застосування зброї. В окремих випадках працівники правоохоронних органів при використанні вогнепальної зброї не володіють тактикою і прийомами її застосування. Застосування громадянами вогнепальної зброї в межах необхідної оборони чи крайньої необхідності у більшості випадків не відповідає реальному протиправному посягання, а сам збройний напад може бути уявним. Ці та інші фактори свідчать про недостатню правову обізнаність громадян в частині застосування вогнепальної зброї в умовах самозахисту.

1. Адміністративне право і процес в екзилі; невідома правнича спадщина України / Укладачі: Грищенко І. С., Бевзенко В. М., Коваль С. О. та ін.; заг. редакцією д. ю. н., професора Грищенко І. С. /К.: Дакар, 2015. 500 с.

2. Баганець О. Чому правоохоронна система в Україні стала безпорадною, а злочинність динамічно захоплює регіони // Юридичний вісник України. 2016. 21–27 жовтня. № 42 (1110). С. 10–11.

3. Беззубов Д. О. Суспільна безпека (організаційно-правові засади): монографія. К.: МП «Леся», 2013. — 452 с.

4. Дудко В. Дев'яності повертаються // «Експрес». 2016. 6–13 жовтня. С. 10.

5. Тацишин І. Б. Адміністративне право України: навч. посібник. — Львів: «Новий світ 2000», 2011 307с.